

Nr 258.

Af herr **Lindhagen**, *i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till en förberedande utredning om grundprinciperna för en rättegångsreform.*

I statsverkspropositionen begäres anslag till en förberedande utredning om grundprinciperna för en rättegångsreform.

Justitieministern yttrar, att han ej ansåg det klokt att uppställa vissa förutsättningar för uppdraget. Emellertid erinrar han tillika, att det gäller en betydelsefull, i folkets lif djupt ingripande reform samt att en af orsakerna, hvarför nya lagberedningens stora förslag i ämnet af år 1884 ej ledde till något, var att den vid planläggningen för den tillämnade processreformen icke undgått misstag.

Ett direktiv synes dock framför allt böra lämnas för det tillämnade arbetet, nämligen att det bör hålla fast vid vårt nuvarande rättegångsväsendes enkelhet, lättfattlighet och billighet. För ett arbete som detta ligger frestelsen nära till hands att åstadkomma en lärd konstprodukt med en stor och dyrbar öfverbyggnad. Det är lifvet och erfarenheten som måste i främsta rummet läggas till grund för organisationen af processväsendet. Och likaledes böra de, som gå till värfvet, känna det såsom en förpliktelse att ej åsidosätta den ekonomiska sidan af saken utan att se till att själfva organisationens omkostnader ej bli för betungande för det allmänna och att den rättsökande allmänheten ej hemsökes med olidliga ungälder och ett tryckande beroende af fackkunskapen.

En annan sak, som man från början får ha klart för sig, är att någon väsentlig förbättring i domstolsutslagens inneboende rättvisa ej står att vinna genom formella anordningar. Samhällstillståndet är här den främst afgörande faktorn. Därefter spelar in domarens kunskaper och omdömesförmåga, men framför allt hans sinnelag. Då emellertid domarens sinnelag plägar tillmätas föga betydelse, kan det vara lämpligt att nu påminna därom, särskildt därför att den är ingripande vid afgörandet af sättet för domareämbetens tillsättande. Af justitieministerns motivering framgår ganska tydligt den anvisningen för

arbetet, hvilket ju ock är ett gammalt byråkratiskt kraf, att domaremakten skall helt hämta sina befogenheter ofvanifrån samt att de få kvarvarande resterna af forna tiders rättsordning, då folket själf utsåg sina domare, skola bortsopas. Detta är säkerligen icke framtidens program. Domaremakten — och låtom oss tillägga det — äfven åklagaremakten måste byggas på folklig grund samt vinna förutsättningar att kunna verka med insikt i samhällsfrågorna och med behjärtande af det mänskliga i målen och ärendena. Detta sker aldrig, om ej dessa befogenheter framsprungit ur folkets lif och blifva ett med detsamma. Min mening är således den, att under arbetet bör sorgfälligt öfvervägas på hvad sätt den stora allmänheten skall få sitt tillbörliga inflytande på utseende af sina domare.

De perspektiv en rättegångsreform öppnar manar äfven till eftertanke hur viktigt det är, att den i allt sitt nyskapande ej uppfinner kuriosa för oss utan söker anknyta sig i möjligaste mån särskildt till de båda andra skandinaviska ländernas lagstiftningsarbete på motsvarande område. En rättegångsordning, väl en gång genomförd, plägar bestå i långliga tider, och hur viktigt är det icke för den mellanfolkliga samfärdseln närmast med våra grannar, att någon gemenskap här förefinnes eller åtminstone förberedes. Det ifrågasatta arbetet bör därför enligt min mening bedrivas äfven så, att samverkan äger rum, där så kan ske, med de andra båda skandinaviska länderna och under alla förhållanden de olika ländernas vägar kunna mötas i framtiden i stället för att allt mera gå i sär.

Med återopande af det nu anförda hemställes,

att Riksdagen vid beviljande af det äskade anslaget till en förberedande utredning om grundprinciperna för en rättegångsreform måtte göra uttalanden i ofvan angifna riktningar om att dels rättegångsväsendet blir enkelt, lättfattligt och billigt, dels domaremakten och åklagareväsendet byggas på folklig grund med tillbörligt inflytande för den stora allmänheten på utseende af sina domare och dels nydaningar planläggas med iakttagen hänsyn till önskvärdheten af öfverensstämmelse mellan de skandinaviska länderna.

Stockholm den 27 januari 1911.

Carl Lindhagen.